

Persistència de Flaubert

En un article incorporat a *Discussión*, Jorge Luis Borges parlava, l'any 1932, del destí exemplar de Flaubert, de la seva obra, sí, però sobretot de la seva imatge: "Más importante que la importante y premeditada literatura realizada por él es este Flaubert, que fue el primer Adán de una especie nueva: la del hombre de letras como sacerdote, como asceta y casi como mártir". Gairebé seixanta anys després, aquesta imatge de Flaubert com a mirall d'escriptors sembla que no solament no ha reulat, sinó que s'ha consolidat d'una manera gairebé definitiva. Per provar-ho, si és que calia, i deixant a part una novel·la ben bé de fetitxisme literari com és el *Flaubert's Parrot* de Julian Barnes, només cal veure la funció que té en tres obres de tres

novel·listes diferents –molt diferents, fins i tot– que s'assemblen, només, en la seva aposta per una literatura feta a consciència.

A *Moon palace*, Paul Auster dedica unes pàgines captivadores, i plenes d'imaginació, a fer una classe d'estilística. El protagonista de la novel·la, Marc Stanley Fogg, ha de passejar un home cec i invàlid –Thomas Effing–, en una cadira de rodes, pels carrers de Manhattan, i ha de fer-li una descripció completa de tot el que pot veure. Aquest intent d'explicar-ho tot, els matisos infinits del cel, la infinita gent que passa, els aparadors de les botigues, fa que Fogg es trobi amb un problema difícil: s'adona que, quan s'ha acostumat a veure tots els detalls que abans se li escapaven, aquesta proliferació no fa que la imatge sigui més clara, sinó que la torna opaca per força. Ha d'aprendre, doncs, a fixar-se en els detalls significatius i eliminar tots els que no ho siguin, a buscar els quatre adjectius bàsics que donen, en un efecte de *trompe-l'oeil*, una visió global de les coses. En aquest recorregut, la primera pregària és per Flaubert: "Per tenir el que volia, l'Effing hauria d'haver llogat Flaubert perquè el passegés pels carrers, però fins i tot Flaubert treballava a poc a poc, i de vegades treballava hores per aconseguir una sola frase ben feta".

Un escriptor català, Miquel Àngel Riera, ha posat Flaubert al títol i al centre del seu llibre *Illa Flaubert*. El personatge central, precisament, té un únic autor de capçalera, un únic exemple moral, un únic conseller per a les coses més heteròclites: Gustave Flaubert. És per això que, portant aquesta admiració al màxim, bateja la seva illa –que abans es deia illa Lleona– com illa Flaubert, i és per això que en els moments culminants del llibre – quan es troba en un carreró sense sortida, quan té un problema gaire-

bé insoluble – és el record d'alguna anècdota de Flaubert que li'n proporciona, gairebé miraculosament, la solució o la sortida.

L'últim exemple és d'*Andromeda e la notte*, l'última novel·la de Giampaolo Rigarli, un escriptor magnífic que, si em permeteu una hipèrbole, marcarà la literatura italiana d'aquest final de segle. El text és prou clar: "Naturalment, hi havia dues o tres obres que hauria salvat de la destrucció a qualsevol preu, entre les quals, els *Souvenirs littéraires* de Maximes du Camp: els *Souvenirs* s'havien convertit en el meu *livre de chevet* no perquè tinguessin més importància que els altres llibres, sinó perquè conservaven un testimoni directe (fiable, encara que no sempre serà) de la vida de Gustave Flaubert. Estimava Flaubert, tant que, en els moments més difícils, em preguntava: Flaubert, ¿què hauria pensat, o dit, o fet?, i decidia sempre tal com imaginava que hauria decidit Flaubert".

Xavier Lloveras